Küreselleşen Dünyanın Yeni Gerçekleri ve Gençlerin Konumu: Radikalleşiyor muyuz?

Barış Bulunmaz[1]

[1] Yrd. Doç. Dr., Üsküdar Üniversitesi, İletişim Fakültesi İletişim Bilimleri ve Medya Bölümü, İstanbul

baris.bulunmaz@uskudar.edu.tr

Özet: Teknolojinin ilerlemesi ve sosyal yaşamın günden güne daha entegre bir şekilde teknolojik sürecin içine girmesi ile birlikte, 1980'lerin başlarından itibaren hayatımızı her anlamda etkileyen küreselleşme olgusunun önemli bir parçası daha tamamlanmış oldu. Kapitalist sistemin temel saç ayaklarının üzerinde yükselen küreselleşme, özellikle bilgi ve iletişim çağı olarak adlandırdığımız 21. yüzyılda etki alanını ve yoğunluğunu daha da arttırmıştır. Olumlu ve olumsuz anlamda birçok özelliği kendi içinde barındırmasına ve yine aynı şekilde kendisine yöneltilen eleştirilere rağmen, bilhassa yeni medya araçlarının yeni dünya düzeni içerisindeki tüm altyapı düzenine egemen olması sonucunda, küreselleşme kendi içinde de evrimleşerek ilk ortaya çıktığı zamanki idealize edilmiş söylemlerinden uzaklaşmıştır. Bu noktada yeni iletişim teknolojilerinin üreticileri olan büyük ve 'küresel' devletler ile bu teknolojilerin birincil hedef kitlesi olan genç nüfus arasında üretici-tüketici bağlamında bir birliktelik meydana gelmiştir. Ancak bir taraftan özgürlük, eşitlik, demokrasi ve paylaşım gibi kavramlar ile kültürler arası yakınlaşmayı sağlayan ve gençleri kendisine eklemleyen yeni iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması, diğer taraftan büyük çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu kullanıcı grubunun küreselleşmenin ve teknolojinin yarattığı bu sistem içerisinde şiddete ve nefrete yönelik davranış şekilleri göstermesi, gençlerin düzen içerisindeki konumunu ve geleceğini düşünmemizi gerektirmektedir. Bu çerçevede çalışmada ilk olarak küreselleşmenin teorik çerçevesi çizilecektir. Daha sonra ise küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzeni ile gençlerin bu düzendeki yeri ve davranış şekilleri sorgulanacaktır.

Anahtar Sözcükler: Küreselleşme, Teknoloji, Yeni Dünya Düzeni, Gençlik, Nefret Söylemi

Abstract: With the developments in the technology and the social life's increasing penetration into the technological process in a more integrated way day after day, another important part of the globalization concept which has started affecting all aspects of our lives since the beginning of 1980's, has been completed. Globalization, rising on the basic trivets of capitalism, has expanded its domain and increased its intensity especially in the 21st century which we called the information and communication era. Although it incorporates many characteristics either positive or negative and despite of all criticisms made, globalization has evaluated within and has alienated from its idealized statements in its emergence especially due to the dominant position of the new media tools in the whole infrastructure in the new world order. At this point, there emerged cooperation between the giant and 'global' states who are the manufacturers of the new communication technologies and the young population that is the primary target group of these technologies within the context of the manufacturer-consumer. However, on one hand the proliferation of the new communication technologies that enable cultural intimacy with the concepts such as freedom, equity, democracy and sharing and connect the young people to itself; and on the other hand violence and hatred oriented behaviors shown by the user group composed mainly of the young people within this system created by the globalization and technology, necessitate us to think about the state and future of young people within this order. Within this context, the theoretical framework of the

globalization will be defined primarily in this study. After that; the new world order created by the globalization as well as the state and behaviors of young people in this order will be questioned.

Keywords: Globalisation, Technology, New World Order, Youth, Hate Speech

1. Giriş

Dünya tarihinde siyasi, politik, ekonomik ve sosyal alanlarda zaman içerisinde birçok gelişmenin ve değişimin yaşandığı görülmüştür. Bu gelişme ve değişimler kimi zaman bireyleri, kimi zaman kurumları, kimi zaman devletleri etkilemiştir ve bazen de uluslararası anlamda tüm dünyada etkileri olan sonuçları doğurmuştur. Her sonucun bir başka değişimin habercisi ve her değişimin de yeni bir gelişmenin ön şartı olduğundan hareketle, dünya tarihi içerisinde belli başlı birçok olayın bu durumu yarattığını görmekteyiz.

Bir dönemin kapanıp yeni bir dönemin açılması, ülkeler arasındaki ilişkilerin uluslararası gerçeklikler dışında inişli çıkışlı grafikler izlemesi, politik gelişmelerin nüvesini oluşturan devletler arası ya da global gelişmeler, ekonomik anlamda ulusal ya da uluslararası etkileri olan önemli sarsıntılar ya da toplumsal hayatı köklü olarak değişikliğe uğratan olaylara baktığımızda her zaman sistemin dinamiklerinin harekete geçmesinin yanında ani ya da planlı bir hareketin ya da çabanın uygulamaya koyulduğunu görmekteyiz. Bu durum dünya tarihi içerinde global etki yaratan tüm gelişmelerin, dönemsel olarak 'rastlantı' gibi gözükse de, sistemin aktörleri tarafından bir şekilde uygulamaya koyulduğunu ve sistematik bir şekilde uygulanabilir politikalar ile hayata geçirildiğini göstermektedir.

Yirminci yüzyıla baktığımızda uluslararası etkileri olan birçok olayı görmemiz mümkündür. Birinci Dünya Savaşı ile başlayan ve dünya coğrafyasında yüzyıllardır süre gelen sınırların değişikliğe uğrayarak, yine yüzlerce yıllık imparatorlukların yıkılması, 1929 ekonomik buhranı ile dünya ekonomik sistemi içerisinde etkileri onlarca yılı bulacak finansal çalkantılar ve zorluklar yaşanması, İkinci Dünya Savaşı ile yeni yeni toparlanmaya başlayan bazı dinamiklerin kökten ve sarsıcı yaralar alması, 1973 petrol krizi ile dünyanın ekonomik anlamda büyük bir darbe ile daha karşı karşıya kalması bunlar arasında ilk akla gelenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çok hareketli ve yıkıcı gelişmelerin yaşandığı yirminci yüzyıl, başlangıcında olduğu gibi son yıllarında da dünyayı sarsıcı gelişmelerin yaşandığı bir yüzyıl olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan çift kutuplu dünyanın iki aktörü Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, bir taraftan yirminci yüzyılın ikinci yarısına yönelik olarak dünyayı şekillendirme stratejilerini sağlam temeller üzerinden inşa etmeye çalışırlarken, diğer taraftan da dünya ülkelerini iki seçenekten birini seçmenin dışında başka bir yol olmadığı gibi bir atmosfer ile karşı karşıya bırakmışlardır. Soğuk savaş dönemi olarak adlandırılan bu dönem, en nihayetinde 1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılması, 1991 yılında da Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılarak birliğe bağlı devletlerin bağımsızlıklarının ilan etmeleri ve genel kanı itibariyle de komünizmin yenilgiye uğraması ile sonuçlanmıştır. Bu durum da tüm dünyayı tekrardan bazı 'sınırların' değiştirilmesi ve stratejik planların uygulamaya konulması süreci ile karşı karşıya bırakmıştır. Daha sonrası ise dünyada 'süper güç' olarak adlandırılan Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya üzerinde ekonomik, siyasi, politik ve sosyal alanlarda hegemonik bir yaklaşım ile egemenlik kurma sürecine yönelik savaşlar ve stratejik yaklaşımlar ile sürmüştür ve halen de devam etmektedir.

Bu sürecin içerisinde ekonomik anlamda bir yaklaşım olarak değerlendirilmesi gereken

kapitalizm, liberalizm ideolojisinin temel altyapısını oluşturarak özgürlükçü bir anlayış ile kendi çerçevesini çizmiştir ve son olarak da küreselleşme ile 'görünen' evrimleşmesini tamamlamıştır. Diğer bir deyişle kapitalizm ile başlayan, liberalizm ile devam eden ve küreselleşme ile hayat bulan bu süreç, tüm dünyayı eşitlik ve özgürlük noktasında ekonomik, siyasi, politik, sosyal ve kültürel alanlarda 'tek' olma ve adil paylaşım ilkesine doğru yönlendirmiştir.

Pozitif ve negatif anlamda birçok eleştirinin getirilebileceği küreselleşme, bilhassa teknolojinin yarattığı yeni dünya düzeninde farklı bir yöne doğru evrilmeye başlamıştır. Merkeze yaklaşan ve paylaşımı ön plana çıkarmayı hedefleyen anlayış, zaman içerisinde kendini güçlünün daha güçlü olduğu ve egemenliğini pekiştirdiği bir yapının hakim olduğu bir araç haline getirmiştir. Bu yeni düzenin egemen ve güçlü aktörlerinin öncelikli çekim merkezi halinde bulunan kitle ise, 21. yüzyılın yarattığı bilgi, iletişim ve teknoloji çağında her değişimin birincil adresi konumunda olan gençlerdir.

Bu çerçevede, çalışmada öncelikli olarak küreselleşmenin kavramsal çerçevesi çizilerek açıklaması yapılacaktır. Daha sonra ise küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzenine ve bu düzen içerisinde gençlerin konumuna ilişkin saptamalarda bulunularak, gençlerin gösterdiği davranış şekillerinin 'nefret söylemi' ekseninde saldırgan ve yıkıcı bir üslup içinde bulunmasının nedenlerine yönelik sorgulamalarda bulunulacaktır.

2. Kavram Olarak Küreselleşme

Kapitalizm ile tohumlanan, liberalizm ile yeşillenen ve küreselleşme ile çiçek açan, yani diğer bir deyişle zincirleme bir reaksiyon gibi halkaları kendi içinde birbirini tamamlayan ve takip eden bu süreç temellerini 1980'li yılların başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde atmıştır. Aslında küreselleşmenin başlangıcına yönelik birçok farklı kaynakta çok daha gerilere gidilmekle beraber, bahsettiğimiz zincirleme reaksiyon süreci içerisinde 1980'li yılların başları daha bir yerli yerine oturmaktadır. Körfez Krizi ile Amerika Birleşik Devletleri, dört temel alandaki küresel hakimiyeti ile bir küresel güç olarak ortaya çıkmıştır. Dünya çapındaki askeri varlığı, dünya çapındaki büyümenin lokomotifi olan ekonomisi, teknolojik alanda bir sıçrama yapmasını sağlayan altyapısı ve teknolojik alanda Ar-Ge çalışmaları ile yarattığı yenilikler ve kültür alanında tüm dünya gençliği üzerinde etkili olan kültürü [1] ile Amerika Birleşik Devletleri, dünya üzerinde küresel hegemonyasının kurulmasına yönelik olarak her geçen gün daha radikal adımlar atmaktadır.

Küreselleşme ile modernizmi birlikte düşünmemiz ve öncelikle modernizmi kavramı üzerine bir şeyler ifade etmek gerekirse, küreselleşmenin anlaşılabilmesi için öncelikle modernizmi kavramının anlaşılması gerekmektedir. Modernizmi, dünyada 19. yüzyıl sonlarında bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler ve daha önce ortaya çıkan sanayi devriminin geniş bir alana yayılması sonucu sosyal, ekonomik, kültürel alanlarda ortaya çıkan yeni değerler sistemidir. Feodal sistemden, ulus devlete, tarım toplumundan sanayi topluma geçişin dünya üzerinde kaynağını Batı'dan alarak yayılması modernizmi olarak tanımlanan değerler sistemini de beraberinde getirmiştir. Bu değerler sistemi, insanların elde ettiği ekonomik ve sosyal hareketliliği takip eden bilimsel gelişmelerle desteklenmiş, bireyler önceki dönemdeki muhafazakar düşünüşü bir reddedişle birlikte sistemi açıklamada ekonomik merkezli materyal değerlere yönelmişlerdir. Modernleşmenin asıl amacı, ortaya çıktığı dönemde, yeni oluşan ulus devletlerde ekonomik büyümeyi sağlamaktır [2]. Buradan da anlaşılabileceği gibi, küreselleşmenin ana çekirdeğini kapitalizmin oluşturduğunu ve kapitalizm ile küreselleşme arasındaki illiyet bağının sarsılmaz bir şekilde birbirine bağlı olduğunu söyleyebiliriz.

Küreselleşme ile ilgili başlangıç tarihinde olduğu gibi, kavramsal olarak açıklanmasına yönelik olarak da farklı bakış açılarından birçok tanım yapılmıştır. En geniş anlamıyla

küreselleşme; mallar, yatırım, üretim ve teknolojinin ulusaşırı akışını ifade etmektedir. Bu küreselleşmenin yarattığı etkinin boyutu ve derinliği de (daha önce ulus-devletle özdeşleşmiş olan yapıların yerini alan, kendine özgü kurumlara ve iktidar suretlerine sahip) bir yeni dünya düzeni yaratmıştır [3]. Bu çerçevede küreselleşme, her alanda mesafenin daha az önemli hale gelerek, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda dünyanın daha çok bütünleşmesidir. Tek yanlı bir süreç değildir; daha çok diyalektik bir süreçte, zıt eğilimlerini de ihtiva ederek gelişmektedir [4] ve kıtalar ve bölgeler arası akışlar ve etkinlik ağları yaratarak toplumsal ilişkiler ile işlemlerin mekansal örgütlenmesinde -genişlik, yoğunluk, hız ve etki bakımından- bir dönüşümü sağlayan bir süreç ya da süreçler dizisidir [5]. Ancak, bu süreçler dizisi bir taraftan devletler arasındaki bağlantıları kuvvetlendirme ideali ile hareket ederken, diğer taraftan ise ekonomik anlamda daha büyük uçurumların oluşmasına yönelik olarak da adımlar atmaktadır.

Bir diğer tanım ise küreselleşmeyi, genel olarak hareket ve dolaşım boyutlarında ele almıştır. Hareket ve dolaşım, sermayenin, ürün ve hizmetlerin, insanların, simgelerin, sembollerin, anlamların ve mitlerin akışını kapsar. Bu tanım, küreselleşmenin üç temel özelliği olan, insanların hareketi, ürün ve hizmetlerin dolaşımı ve bunun sonucunda gelen güç/iktidar ilişkileri ile birlikte düşünülmelidir. Küreselleşmenin bu özellikleri; ekonomi, kültür ve yönetim alanlarında değişiklikler ve dönüşümler yaratarak, beraberinde yeni politika ve stratejileri de getirmektedir [6]. Küreselleşme, devlet merkezli kurumların ve devlet merkezliğine yapılan atıfların, salt uluslararası değil, tamamıyla küresel bir bağlamda faal olan aktörler arasındaki ilişkilerin yapısı içinde eridiği süreçtir [7]. Bu süreç bir bakıma hegemonik bir gücün yarattığı etki ile büyük devlet-küçük devlet sorunsalını ortaya çıkarmaktadır ve devletler arası ilişkilerde her alanda güçlünün egemenliğini pekiştirdiği bir model ortaya koymaktadır.

Küreselleşme olarak tanımlanan olgu esasında, sömürgeci sınıf ilişkilerinin, daha önce kapitalist üretim dışında kalan bölgelere yayılmasına dayanan geçmişin bir uzantısıdır [3]. Robert Gilpin'e göre küreselleşme; serbest ticaret, genel olarak kısıtlanmamış yabancı yatırımlar (özellikle çokuluslu şirketler tarafından yapılan) ve ticari emtianın dolaşımına açık ulusal sınırlarla tanımlanan küresel bir ekonominin yaratılmasıdır [8]. Bu noktada küreselleşmenin odaklandığı finansal yapılar ve bu finansal yapılar üzerinden ortaya çıkan finansal küreselleşme kavramına değinmekte fayda var.

Finansal küreselleşme gelişmiş ülkeler için sağlamış olduğu avantajı gelişmekte olan ülkeler için sağlamamıştır, çünkü finansal küreselleşme gelişmekte olan ülkelere beraberinde avantajlar sunarken, yanında ekonomileri olumsuz yönde etkileyecek dezavantajları da beraberinde getirmiştir. Finansal küreselleşme sürecinde küreselleşmede olduğu gibi uyum sağlayan ülkeler avantajlarından yarar sağlarken, uyum sağlamayanlar ise ekonomik yapılarında bozulma ile birlikte kriz gibi çok önemli sorunlarla da karşı karşıya kalmışlardır [9]. Aslında bir kısırdöngü şeklinde düşünebileceğimiz bu sistem, kriz süreci-iyileştirme politikaları-kriz süreci olarak her defasında aynı kalıplar içerisinde karşımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda, küreselleşme denildiğinde akla önce küresel finans piyasaları ve sermaye akışları gelmektedir. Bununla birlikte küreselleşmenin sadece ekonomik tanımlarla açıklanması yanıltıcıdır. Küreselleşme sürecinin yaygınlaşmasında iletişim teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmeler önemli bir rol oynamaktadır [2]. Bugün küreselleşmenin birey üzerinde çok daha radikal etkileri vardır. Küreselleşme süreci, politikayı, kültürü ve iletişimi dünya ölçeğinde birbirine bağlı kıldı. Global kitle kültürünün yeni formu, amerikan etkisiyle şekillenen televizyon ve filmlerle oluşturuldu. Eğlence sektörü elektronik simgelere dayandı. Televizyon bugün tek başına küresel bir kamuoyu yaratmış bulunuyor. Televizyon

dışındaki kitle iletişim araçları da, yazılı alanda globalleşiyorlar [10]. Dünyanın herhangi bir bölgesinde, farklı yatırımcıların farklı kitle iletişim araçlarını sahiplenerek ve bu kitle iletişim araçları vasıtası ile küresel güçlerin politikalarına yönelik bir yayıncılık gerçekleştirdiklerini de özellikle belirtmemiz gerekmektedir.

Küreselleşme düzeninde eski tip emperyalizmden farklı olarak, metropol ülkelerin emekçi sınıflarının da yaşam standartları gerilemekte, tüm para ve güç neo liberal projeden çıkarı bulunan elit bir burjuvazinin elinde toplanmaktadır. Bu gelişme, küreselleşme karşıtı hareketin sistemi içeriden sarsmak şansını arttırıyor [11]. Adına küreselleşme dediğimiz süreçte, ölüm öncesinde de, yaşamlar, bütün mekansal düzeyler, şehirler bir tektipleşme, yeknesaklaşma ve adeta bir mekansal pespayelikle bizi karşı karşıya bırakıyor. Küresel süreçler aslında yerel alanı da tarif ediyor ve belirliyor. Yereli oluşturan yapılar artık yerel olarak düzenlenmiyor. Yerel ile küresel, çözülmez bir biçimde birbirine geçmiş bulunmaktadır. Örneğin, semtteki dükkanların en küçüğü bile, büyük olasılıkla, içinde dünyanın her yerinden gelen malları bulundurmaktadır [10]. Bu durum küreselleşmenin yukarıda açıklaması yaptığımız tüm noktaları ile birlikte düşünüldüğünde, küreselleşmenin ister siyasi ya da politik isterse de ekonomik ya da kültürel olsun, her anlamda ve her alanda dünya üzerinde kendine 'kendini' büyütecek ve geliştirecek bir alan yarattığı fikrini oluşturmaktadır.

3. Küreselleşmenin Yarattığı Yeni Dünya Düzeni

Küreselleşmeyi ve küreselleşen dünyanın gerçeklerini sadece ekonomik ve siyasi yaklaşımlar ile açıklamak, küreselleşmenin ortaya çıkardığı yeni sistemi açıklamada ve anlamada kesinlikle yeterli değildir. İçinde yaşadığımız 21. yüzyılın gerçeklerini ve kültürel argümanlarını işin içine katmadan yapılacak her açıklama, küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzenini, geleceğe yönelik olarak yapılacak projeksiyonlar noktasında eksik bırakır. Bu nedenle şu soruyu sormak ve cevabını aramak küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzenini anlamada yol gösterici olacaktır: "Ekonomik, politik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda etkisini gösteren küreselleşmenin, tüm dünya üzerinde etkisini göstermesinde ve kültürün aynı paydalar etrafında toplanarak merkez noktaya çekilmesinde, küreselleşmenin vazgeçilmezi ne olmuştur?"

Bu soruyu sordurtan ve bunun üzerinden dünya genelinde 'istediği' yolları istediği şekilde tasarlayan ve belirleyen küreselleşme, kültürel endüstrinin tüm avantajlarından ve imkanlarından sonsuz şekilde yararlanmıştır. Bu noktada televizyonun etkisinden film endüstrisine, Hollywood sinemasından müzik albümlerine ve kliplerine kadar her türlü argümanı kendi istediği şekilde ve ölçüde kullanmıştır. Ancak hem sorunun en net cevabı hem de belki de son bin yılın en büyük buluşu olarak adlandırabileceğimiz internet, küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzeninde akla gelebilecek her türlü konuda küreselleşmenin öncelikli yardımcısı olmuştur. İnternet ve internet teknolojisine bağlı olarak düşünebileceğimiz yeni medya ve iletişim teknolojileri de, küreselleşen dünyanın yeni gerçeklerinin 'saydamlaşmasına' ve çok daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmasına neden olmuşlardır.

Yer, zaman, mekan gibi kavramları altüst eden, geleneksel kitle iletişim araçlarının etkinliğini kendi istediği ölçülerde belirleyen, rekabet şartlarını ortadan kaldırabilecek gibi gözüken, aynı zamanda da kültürel hegemonyanın oluşmasına birincil noktada etki gösteren internet, küreselleşmenin hedefleri doğrultusunda zaman içerisinde tam anlamıyla sistemin aktörlerinin talepleri ve beklentilerini karşılayan, uygulayan ve uygulattıran bir durum içine girmiştir.

Bu noktada şunu görebilmek gerekir. Yeni medya ve iletişim teknolojileri, küreselleşmenin hedefleri doğrultusunda küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzeni içerisinde tüm altyapı düzenine hakim

olmuştur. Bu hakimiyet ile de bunu istediği şekilde yönlendirmiştir ve yönetmiştir. Yani, sistemin üreticileri her yeni gelişmeyi bir öncekine eklemlemişlerdir ve zaman içerisinde teknolojiyi üreten gelişmiş ülkeler ile az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler arasındaki fark açılmaya başlamıştır. Neydi peki küreselleşmenin ilk çıkış noktasında bizlere idealize ettiği gerçeklik? Daha fazla eşitlik, daha fazla paylaşım, daha fazla demokrasi… Hangisi gerçekleşti bunların? Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir insan ile Nijerya'daki insan eşit mi? Ortaya çıkan her türlü yeniliği adil bir şekilde mi paylaşıyoruz? Ya da Fransa'daki demokrasi ile Mısır'daki demokrasi birbirine hiç benziyor mu?

İşte bu eşit ve adil olmayan küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzeni içerisinde, az önce bahsettiğimiz teknolojiyi üreten ve onu kullanan ülkeler ile bundan faydalanamayan ülkeler arasındaki farkı 'dijital bölünme' olarak adlandırıyoruz. Dijital bölünmeyi sadece teknoloji çıtasının ülkeler arasındaki farkı olarak değil, aynı zamanda küreselleşme ve küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzeninin mantığının ve hedeflerinin en somut göstergesi olarak değerlendirmemiz gerekir.

Öyleyse dijital bölünmenin küresel mantık içerisinde meydana getirdiği çarpık ve eşitsiz düzenin iyileştirilmesine yönelik olarak neler yapılabilir ve dijital bölünmenin ortaya çıkardığı tehditlerin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak ne gibi alternatif çözüm önerileri getirilebilir? Bu sorunun cevabını, 7. International Symposium of Interactive Media Design'da sunduğum "Alternative Searches in Eliminating the Concept of Digital Divide and Consequent Threats" adlı çalışmada ortaya koyduğum çözüm önerilerinden yapacağım uzun alıntıyla cevaplamak istiyorum. Şimdi sırasıyla teknolojik altyapı, eşit paylaşım, eğitim desteği ve devamlılık olmak üzere dört başlık altında çözüm önerilerini inceleyelim [12].

Dijital bölünme sonucu ortaya çıkan tehditlerin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak yapılması gereken işlerin en başında, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin teknolojik altyapılarının revize edilmesi gelmektedir ve bu bağlamda yeni teknolojilere uyum sağlayacak sistemin kurulması gerekmektedir ve yeni teknolojilerin kullanımının işlevsel bir hale getirilmesi sağlanmalıdır. Teknolojik ilerlemeler, her zaman bir öncekinin üzerine inşa edilerek ilerlemektedir. O yüzden her yeni gelişme, o gelişmeden önceki teknolojiye sahip olmayan ülkeler açısından, teknolojik altyapıya sahip olan ve güncel bir şekilde takip eden ülkeler ile olan arayı daha da açmaktadır. Bu yüzden ilk olarak, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde temel bir teknolojik altyapı gereklilikleri yerine getirilmelidir. Ekonomik anlamda önemli bir bütçenin gerekliliği, bu altyapının sağlanması için öncelikli şartların başında gelmektedir. Bu yüzden, ileri teknolojiyi kullanan ve bu teknolojinin ortaya çıkartılmasında öncü olan ülkeler, bu imkandan faydalanamayan ülkelere asgari karlılık ilkesi çerçevesinde gerekli imkanları sağlamalıdırlar. Ancak bu sayede, dijital bölünme ile ortaya çıkan uçurumun önüne geçebilecek imkanların yaratılması mümkün olarak gözükmektedir [12].

Eşit paylaşım ilkesinin geçerlilik kazanması, dijital bölünmenin yarattığı kaosun azaltılması açısından oldukça önemlidir. Eşit paylaşım, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde teknolojik yeniliklerin ülke içerisinde eşit bir şekilde dağılımını gerektirmektedir. Dijital bölünmenin ortaya çıkmasında temel etkenler olan, teknoloji ve internet kullanımı oranlarının adaletsiz bir şekilde yayılması, aynı şekilde bu durumun yarattığı tehditlerin üstesinden gelebilmek adına atılacak adımlarda da gerekli hassasiyeti göstermeyi zorunlu kılmaktadır. Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere yapılacak katkılar sırasında, sadece belirli bir alana veya bölgeye değil, ülke çapında eşit bir yardımın yapılması çözüme ulaşabilmek için daha gerçekçi bir yaklaşım olacaktır. Bunun için de, ülke genelinde derinlemesine analizler yapılmalı, ona göre stratejiler belirlenmeli ve uygulama esnasında da adım

adım ilerleyerek, olası bir hatanın ortaya çıkması durumunda müdahale etme şansı yaratılmalıdır. Örneğin, ülke içerisinde bilgisayar sahipliğini arttırma konusunda bir atılım yapılması planlandığında, öncelikle en düşük oranlara sahip yerlere acil önlemler alınmalı, daha sonra genele yayılarak ülke içerisinde de eşit bir durumun varlığı meydana getirilmelidir. Dijital bölünmenin ortaya çıkardığı tehditlerin üstesinden gelebilmek için, eşit paylaşım ilkesinin üzerinde önemle durulmalı, ileride meydana gelebilecek daha vahim durumların oluşmaması adına gerekli tedbirler alınmalıdır [12].

Teknolojik altyapının sağlam temellere dayandırılması ve eşit paylaşım ilkesinin gerektirdiği uygulamaların yanı sıra, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere eğitim desteği sağlanması ve güncel bir şekilde yenilenmesi oldukça önemlidir. Teknoloji her geçen gün ilerlemekte ve teknolojinin ortaya çıkardığı tüm yenilikler de kendine özgü kullanım becerileri gerektirmektedir. Her ne kadar az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere teknoloji anlamında gerekli yatırım yapılsa da, bu teknolojinin doğru kullanımı konusunda gerekli eğitim verilmediği sürece, başarıyı yakalamak ve mevcut durumu düzeltebilmek mümkün değildir. Eğitim faaliyetleri sadece bir döneme özel olarak değil, belirli periyotlar dahilinde süreklilik göstermesi gereken, hedefe yönelik ve konunun uzmanı kişiler tarafından yürütülmesi gereken süreçlerdir. Özellikle teknoloji gibi sürekli gelişen alanlarda eğitim faaliyetleri çok ciddi bir şekilde ele alınması gereken, öncelikli konuların başında gelmelidir. Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere yapılan bilgisayar ve teknoloji yatırımları ile internet ve buna bağlı fonksiyonların işlevsel bir şekilde kullanılması, ancak bunlara ilişkin olarak gerekli kullanım özelliklerinin öğretilmesi ile gerçekleşebilir. Aksi takdirde yapılan yatırım, harcanan emek, zaman ve finans kaynağı boşa gitmiş olur. Bu yüzden, dijital bölünme neticesinde ortaya çıkan olumsuz tablonun üstesinden gelebilmek için, eğitim desteğinin mutlak bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir [12].

Teknolojik altyapı, eşit paylaşım ve eğitim desteğinin dışında, dijital bölünmenin ortaya çıkardığı tehditlerin ortadan kaldırılması adına yapılması gereken bir diğer uygulama ise, bahsettiğimiz bu çözüm önerilerinin tamamını kapsayan ve her birini ayrı ayrı ilgilendiren devamlı olma zorunluluğu, bir başka deyişle sadece belirli bir zaman dilimini kapsamayan ve süreklilik gösteren bir durum arz etmelerinin gerekli olması koşuludur. Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler, dijital bölünme kavramı ekseninde şekillendirilen bu olumsuz tablodan kurtulabilmek için, zamansal olmayan ve sürdürülebilir bir yapı içerisinde başarıyı yakalayabilirler. Devamlılık göstermeyen, sadece mevcut durumu düzeltmek adına yapılacak işler ya da atılacak adımlar, sadece o gün için bir sonuç vermekte, ancak uzun vadede başarıyı getirmemektedir. Hatta ilerleyen zamanda daha kötü sonuçların doğmasına da yol açabilmektedir. Bu durum da, gerek insanlar gerekse de kurumlar için, oldukça büyük bir hayal kırıklığı yaratabilmekte ve değişime ilişkin olarak tüm girişimlerin şiddetli bir şekilde kabul edilmemesi sonucunu doğurabilmektedir. Bu sebeple, dijital bölünmenin yarattığı çıkmazdan kurtulabilmek için, bahsedilen tüm çabalara ilişkin bir sürekliliğin sağlanması son derece önemlidir [12].

Bu çözüm önerilerinin dışında pek tabii ki başka çözümler getirilebilir ya da bu çözümler geliştirilerek farklı bakış açıları ile revize edilebilir. Ama burada önemli olan bu çözüm önerilerini de ‘küresel’ bir anlayışın kontrolü altında gerçekleştirmemek ve küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzenine yönelik olarak dinamik bir duruş sergileyerek durumun ciddiyetinin farkına varmaktır.

4. Küreselleşme ve Gençlik

Küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzeninin temel tetikleyicisinin internet olduğunu belirterek, internetin temel

altyapısını oluşturduğu yeni medya ve iletişim teknolojilerinin küreselleşmenin evrensel bir şekilde ilerlemesine ve yayılmasına öncelik ettiği ile ilgili olarak açıklamalarda bulunduk. Öyleyse, küreselleşen dünyada gençlerin konumu için neler söylememiz gerekir ve gençlerin gösterdiği davranış şekillerinin, özellikle yeni medya ve iletişim teknolojileri bağlamında düşündüğümüzde 'nefret söylemi' üzerinden kendini belirginleştirmesi, bu çerçevede de oldukça saldırgan ve yıkıcı bir üslup içinde bulunmasının nedenlerini nasıl açıklayabiliriz?

Teknolojiye ve teknolojinin türevlerine bağlı olarak oluşturulan küresel sistemin öncelikli hedef kitlesi içinde genç nüfus bulunmaktadır. Gençler sadece dinamizm, üretkenlik, yaratıcılık ve yenilik anlamında değil sosyal gelişime ve değişime öncülük edebilecek konumlarıyla da sosyal grupların en başında gelmektedir. Bu durum küreselleşmenin gerek hegemonik bir anlayış sergileyerek tüm dünya üzerinde bir sistem kurması gerekse de devamlılık anlayışına bağlı olarak dinamik bir yapı gerektirmesi nedeniyle gençler ile arasında somut bir şekilde belirginleştirilmemiş olsa da, önemli bir illiyet bağı olduğunu göstermektedir.

Küreselleşen dünyada gençlerin yeri ve konumu çok önemlidir. Bu önem sadece gençliğin doğası gereği taşıdığı özellikler ile değil, aynı zamanda teknoloji ile gençler arasındaki birlikteliğin önem derecesi ile de doğru orantılıdır. 21. yüzyılın sağladığı olanaklar ve teknolojik gelişmeler, dünya üzerindeki neredeyse tüm alışkanlıklar ve iş yapma şekillerinde değişiklikler meydana getirdi. Ortaya çıkan bu değişiklikler sistemin revize edilmesine neden oldu ve bunun için bireysel ya da kurumsal anlamda yatırım yapma zorunluluğu doğdu. Bu yatırımı yapabilenler ve rekabetin getirdiği zorluklara dayanma gücünü gösterenler yollarına devam ederken, diğer tarafta kalanlar ise sistemin dışına itildi. İşte bu sistemin merkez noktasında bulunan gençler, küreselleşmenin ve ona bağlı olarak oluşan yeni dünya düzenindeki teknoloji gerçeğinin sürdürülebilirliğine ve yayılmasına imkan tanıdılar.

Yeni çıkan bir ürününün yaygınlaşması, onun gerektirdiği diğer teknik altyapı ve o teknolojinin daha da ilerlemesine yönelik olarak üretenleri teşvik etme paydasında 'örgütsel' bir birliktelik oluşturan gençler, küresel sistemin hedeflediği ve kendi içinde de devamlılığını sağladığı sürecin en önemli birleştiricilerinden biri oldu. Hem sistemin en önemli birleştiricilerinden biri olmaları hem de dinamik bir davranış modeli içinde kendi yerlerini ve konumlarını sağlamlaştırmaları, gençleri farkında olarak ya da olmayarak küreselleşen dünyanın temel yapı taşlarından biri haline getirdi.

Küreselleşen dünyada ve küreselleşen dünyanın yarattığı yeni dünya düzeni içerisinde bu denli önemli bir konuma sahip olan gençler zamanla belirli davranış şekilleri göstermeye başlayarak, küresel sistemin tasarladığı strateji içerisinde beklentilere uygun hareketlerde ve eylemlerde bulunmaya başladılar. Küresel sistemin 'ütopik' bir yaklaşımla hedeflediği tüm dünyada eşitlik, adalet, paylaşım gibi konular, aslında sistemin temel yapı taşı olan internet temelli teknolojilerin yarattığı atmosfer ve bu atmosfer içerisinde öncelikli konumda yer alan gençler ile farklı bir yöne doğru ilerlemeye başladı.

Çok hızlı bir şekilde ilerleyen teknolojik gelişmeler, internet ve internet teknolojisine bağlı yeni medya araçları ile gençleri çok daha fazla bir şekilde çemberin içine doğru çekmeye başladı. Artık internet denince akla gelen sosyal medya ve sosyal medya denilince de akla gelen sosyal paylaşım siteleri ile gençlerin bugüne kadar olaylar ve gelişmeler karşısındaki reaktif davranış modeli, interaktivitenin getirdiği avantajla birlikte oldukça proaktif bir davranış modeline doğru değişim göstermeye başladı.

Her yeni teknolojinin getirdiği avantajları ve pozitif yöndeki katkıları göz ardı etmemeliyiz. Ancak, az önce bahsettiğimiz dijital bölünmenin getirdiği yeni teknolojiyi

kullanan ve kullanamayan kişiler ve ülkeler arasındaki uçurumun yanı sıra, aynı zamanda bu teknolojiyi kullanan kitlelerin kullanma amaçları ve gösterdiği davranış şekillerinin ne tarafa gittiğini de doğru ve sağlıklı tespit etmek son derece önemlidir. Özellikle teknolojik gelişmelerin devinim hızının çok hızlı olduğu 21. yüzyıl kavramları, kalıpları, alışkanlıkları, talepleri, beklentileri, istekleri oldukça kısa zaman dilimleri içinde baştan aşağıya değişikliğe uğrattığından, her türlü teknolojik gelişmenin kullanım amacının ve bunun sonucunda ortaya çıkan değişimin de doğru bir şekilde analiz edilmesi gerekir.

O halde küreselleşme ve küreselleşmenin yarattığı düzende gençlerin yerine ilişkin yaptığımız bu tespitlere bağlı olarak, şunu net bir şekilde söyleyebiliriz ki, küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzeninde gençlerin gösterdiği davranış şekilleri 'nefret söylemi' ekseninde saldırgan ve yıkıcı bir üslup içinde bulunmaktadır ve zamanla bu üslubun katsayısı da yukarılara doğru hızlı bir şekilde çıkmaktadır.

Sosyal paylaşım siteleri vasıtasıyla birçok toplumsal grup gibi gençler de tüm dünya üzerinde din, dil, ırk, ülke, eğitim seviyesi, ekonomik durum ya da kültürel altyapı gözetmeksizin birbirleri ile iletişime geçmektedirler ve hem yerel hem de ulusal ve uluslararası gelişmeler ile ilgili olarak yorumlarını, fikirlerini ve görüşlerini belirtmektedirler. Başka bir deyişle demokrasi ve özgürlük ekseninde sosyal medya olarak adlandırdığımız mecra büyük avantajlar sağlamaktadır. Ancak, burada karşımıza özellikle gençlerin 'önderlik' ettiği ve ifade özgürlüğünün de 'sınırları' aştığı bir durum ortaya çıkmaktadır. Şiddete yönelik ya da şiddeti 'meşru' gösterebilecek şekilde yorumlar ve görüşler, saldırgan ve yıkıcı bir şekilde dile getirilen fikirler sosyal medyanın geniş alanında gençlerin öncelikli olarak başvurduğu yöntemlerden biri haline gelmiştir.

Ortak bir dil arayışının paylaşım, eşitlik, demokrasi, özgürlükler noktasında birleşmesi ve buradan genişleyip global anlamda bir birliktelik yaratılması gerekirken, tam tersine bilinçaltında bastırılmış şekilde duran ve sistemi hakaret etmenin sıradanlaştığı ve şiddete giden yolun kolaylaştırıldığı bir nefret söylemine götüren bir yapının oluştuğunu görüyoruz. Bu yapının taşıyıcısı olan gençlerin de sistemin bu durumunu ve işleyişini birincil tercih olarak kullandığını söylememiz mümkündür. Küreselleşen dünyanın yarattığı yeni dünya düzeninin en önemli yapı taşlarından olan iletişim teknolojilerinin geçmişle kıyaslanamayacak bir şekilde kolaylık, ucuzluk ve rahatlık yarattığını söylemenin yanında, bilhassa zaman içerisinde gençlerin bu teknolojik faydayı radikal bir biçimde ve şiddete davet eden bir nefret üslubuna dayalı olarak kullandığı gerçeğini de önemli bir sorun olarak görmemiz gerekmektedir.

Gençlerin bu şekilde bir davranış benimsemesinin ve bu durumu sıradanlaştırmasının nedenlerine yönelik olarak bir çok alternatif argüman ortaya koyulabilir. Kolaya kaçarak ve düşünmeden fikir belirtmekten hukuksal düzenlemelerin yetersizliğine dayalı uygulamalar ya da sanal dünyadaki kimlik sergileme biçimlerindeki hayalcilikten araştırmaya ve bilgilenmeye yönelik isteksizlik gibi birçok faktörü saymamız mümkündür. Ancak, özellikle gençlerin küresel sistemin sunduğu hazırcılık anlayışını içselleştirip, üretime ve yeni olana yönelik yaratıcı bir düşünme sisteminden uzaklaşmaları, küresel sistemin büyük aktörleri ya da üretenleri tarafından istenen en önemli 'değişimdir' ve gençleri her geçen gün daha kolay ve sıradan olana yönelten sebeplerin başında gelmektedir. Bu durum ise gençlerin fikir, yorum ve görüş belirtirken radikal bir söylemi mottolaştırarak, nefrete yönelten ve de şiddete yönlendiren bir üslup içinde davranmalarına ve ona göre davranış şekilleri geliştirmelerine neden olmaktadır.

5. Sonuç

Çarpıcı ve dikkat çekici bir hızla 20. yüzyılın son yıllarında ilerleme gösteren teknolojik gelişmeler, 21. yüzyıl ile birlikte her geçen gün bir öncekinin üstüne koyan bir yöne

doğru gitmeye başlamıştır. Özellikle son bin yılın en büyük buluşu olarak da adlandırabileceğimiz internetin kullanım hızının artması ve kullanım alanının genişlemesi ile birlikte iletişim, teknoloji ve bilgi çağı olarak adlandırabileceğimiz 21. yüzyıl birçok değişimin yaşanmasına imkan tanımıştır ve halen de büyük bir ivme ile bu değişim devam etmektedir.

Teknolojik gelişmelerin bu denli büyük bir hızla ilerleme göstermesi ve sisteme yönelik olarak tüm altyapı düzenlemesini 'işgal' etmesi, küresel düzenin ve küreselleşmenin de oldukça önemli bir ayağının tamamlayıcısı olmuştur. Kapitalizm ile başlayan ve liberalizm ile devam eden düzenin 'pürüzlerinin' düzeltilmesiyle sistemin tasarlanmasına yönelik olarak sürecin son halkası olarak düşünebileceğimiz küreselleşme, tüm dünya üzerinde eşitlik, demokrasi, insan hakları, paylaşım, özgürlük gibi idealize ettiği amaçlarından zaman içinde sistemin son halkası olmasına uygun olacak şekilde uygulamalar gerçekleşmesine neden olmuştur. Küresel düzenin dünyaya egemen olması ve sistemin tasarlayıcısı büyük aktörlerin beklentileri doğrultusunda, süreç gelişmiş ülkelerin daha da büyüyerek güçlenmesi, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin ise her anlamda gitgide daha fazla güçsüzleşerek büyük devletlerin ekonomik, politik, siyasi, sosyal ve kültürel anlamda 'egemenliği' altına girmesi sonucunu doğurmuştur.

Küreselleşme ile teknoloji arasındaki illiyet bağının kuvvetli olması, teknoloji ile gençlerin arasındaki ilişkinin oldukça sağlam olması ile birleşince, küresel sistemin belirleyicisi rolünde bulunanların gençlere yönelik ilgisi ve gençlerin sistemin içindeki yerinin önemine ilişkin düşünceleri artmıştır. Bu çerçevede küreselleşmenin stratejilerinin gerçekleşmesine yönelik olarak teknolojik gelişmeler ile birlikte düşünüldüğünde, gençler küreselleşmenin birincil hedef kitlesi konumuna yerleşmişlerdir.

Yaratıcılık, yenilik ve dinamizm anlamında gençlerin toplum içindeki en önemli sosyal gruplardan olması teknoloji ile gençlerin hem uyum hem de yayılma bakımından birlikteliğini kuvvetlendirmiştir. Özellikle yeni medya ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ve buna bağlı olarak da sosyal medyada etkin rol alma bakımından gençler yeni dünya düzeni içerisinde farklı bir konuma gelmişlerdir. Bu durum hem küresel sistemin stratejileri noktasında önemli bir eşiğin atlanmasına yardımcı olmuştur hem de doğal olarak gençlerin gösterdiği davranış şekillerinin değişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

İnternetin doğası gereği sahip olduğu özellikler ile yeni medya araçlarının kolay ulaşılabilir, interaktif, özgür ve denetimsiz yapısı birleşince gençlerin gösterdiği davranış şekilleri de 'radikal' bir söylemin ön planda olduğu bir yapıya bürünmüştür. Bu yapı da zamanla gençlerin gösterdiği davranış şekillerinin nefret söylemi ekseninde belirginleşmesine yol açmıştır ve önyargılı, saldırgan, yıkıcı, şiddet içeren ve şiddete yönlendiren bir üslubun ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Sonuç olarak, küreselleşen dünyanın yeni gerçekleri ve bu gerçeklere bağlı olarak oluşan yeni dünya düzeni içinde 21. yüzyılın en önemli sosyal gruplarından olan gençlerin yeri ve konumunun öneminin bilinciyle, ifade özgürlüğüne sahip çıkan ancak bunu yaparken de karşı taraf ile empati kurabilen bir yapının kurulması gerekir. Çünkü, ancak ifade özgürlüğüne sahip çıkan ve gerçek demokrasiyi içselleştiren, buna bağlı olarak da bu içselleştirme ve empati duygusu ile radikal bir söylem ile kendini güçlendiren nefret söyleminden uzaklaşılacağına olan inancın pekişmesi mümkün olabilecektir.

Kaynaklar

[1] Aguiton, C. (2005). *Bu Dünya Bizim-Başka Bir Küreselleşmenin Aktörleri*. Çev., Umut Konuş & Burcu Onar. İstanbul: İthaki.

[2] Bahar, H. İ. (2009). *Sosyoloji* (3. Baskı). Ankara: USAK.

[3] Petras, J. & Veltmeyer, H. (2006). *21. Yüzyılda Emperyalizm-Maskesi Düşürülen Küreselleşme*. Çev., Özkan Akpınar. İstanbul: Mephisto.

[4] Uluç, G. (2003). *Küreselleşen Medya: İktidar ve Mücadele Alanı*. İstanbul: Anahtar Kitaplar.

[5] Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D. & Perraton, J. (1999). *Global Transformations - Politics, Economics and Culture*. Cambridge: Polity.

[6] Kırca, S. (2001). Medya Ürünlerinin Küresel Yayılımı, Yerelleştirilmesi: Ulusaşırı Kimliklerin Yaratılması. *Doğu Batı, 4(15)*, 173-184.

[7] Evans, G. & Newnham, J. (1998). *The Penguin Dictionary of International Relations*. Harmondsworth: Penguin.

[8] Yılmaz, İ. (2011). Sosyal Adalet Çerçevesi Üzerinden Ekonomik Küreselleşmeyi Yeniden Düşünmek. *İstisna, 2*, 36-39.

[9] Karan, M. B. & Karacabey, A. A. (2003). *Türkiye'de Sermaye Piyası'nın Mali Sistem İçindeki Yeri, Sorunları ve Geleceği*. Ankara: SPK.

[10] Uras, U. (2007). *Alternatif Siyaset Arayışları* (2. Baskı). İstanbul: İthaki.

[11] Kozanoğlu, H. (2003). *Küreselleşme Heyulası*. İstanbul: İthaki.

[12] Bulunmaz, B. (2010). Alternative Searches in Eliminating the Concept of Digital Divide and Consequent Threats. *7. International Symposium of Interactive Media Design*, 14-20.